ՆՈՐ-ԴԱՐ

№ 64 ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ, Չորեքշաբթի, 21 Ապրիլի **1893** Չորեքշաբթի, 21 Ապրիլի ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ, № 64

Տարեկան 10 րուբլի, վեց ամիսը՝ 6 րուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ր. 50 կ. ամիսը՝ 1 ր., հատը՝ 5 կոպէկ։
Բաժանորդ կրնան ընդունուիլ միանգամայն կերպարտատարներ։

Խմբագրութեան հասցէն Тифлисъ. Редакція «Норъ-Даръ» կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրութիւնը բաց է ամէն օր (բացի տօն օրերից) ժամը 9-ից մինչեւ 2-ը։ Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամէն լեզուներով։ Յայտարարութիւնների բառին 2 կ., մեկնաբանների համար հրկնապատիկ

Վրաց բանաստեղծ՝

ԻԹԽԱՆ ՆԻԿՈԼԱՅ ԲԱՐԱԹԱՇՎԻԼՈՒ

ոսկրների տեղափոխումը Գանձակից Թիֆլիս տեղի կունենայ կիրակի, ապրիլի 25-ին։ Այդ մասին ծանուցանում է ազգականներին և հանգուցեալի յիշատակը յարգողներին, որոնք և հրաւիրւում են 9½ ժամին առաւօտը նոյն օրը՝ ապրիլի 25-ին երկաթուղու «Թիֆլիս» կայարանը, որտեղից յուղարկաւորութիւնը կըսկսուի դէպի Դիդուբէի ս. Աստուածամօր եկեղեցին։

(229) 3—1

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Կաթոլիկների գործի քննութիւնը նշանակուած է մայիսի 26-ին։

—

Ուրբաթ, ապրիլի 16-ին Թիֆլիսում մեծ հշտանուէն Օլգա Ֆեոդորովնայի անուան օրիորդական I և II գիմնազիոններում տարեկան ակտ կատարուեց։ I գիմնազիոնի հանդիսին ներկայ էին Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուն, Թիֆլիսի նահանգապետը և ուրիշ հանդիսականներ։ Գիմնազիոնի տնօրէն պ. Կարպովիչի կարդացած հաշուից երեւում է, որ գիմնազիոնը բազկացած 20 դասարանից, որից 7-ը հիմնական, 7-ը պրոգիմնազիա, 3-ը նախապատրաստական և 3-ը VIII-րդ մանկավարժական բաժանումներ։ Գիմնազիոնի հաստատուելու օրից մինչև այժմ VII դասատան 23 շրջանաւարաններ են դուրս եկել՝ ընդամենը 894 հոգի, իսկ անցեալ տարի ատարաել են 63 հոգի։ VIII դասարանից դուրս են եկել 712 հոգի, որից 62-ը անցեալ տարի։

Գիմնազիոնն ունի իւր սեփականական շէնքը, որ 100,000 ռուբլով է ապահովագրած։ Գրադարանում կայ 6,229 հատոր գիրք։ Ուսումնարանի եկամուտն է 5800 ր. կառավարութիւնից, 1500 ր. Թիֆլիս քաղաքից, 41,181 ր. աշակերտավճարներից և այլն. ընդամենը 75,845 ր. որից ծախսուած է 54,272 րուբլի։

Առ 1-ն յունուարի 1893 թուի ուսումնարանում եղել է 723 հոգի, որից 349-ը, այսինքն 48%-ը ռուս է, 207-ը —հայ 87-ը—վրացի, 54-ը—լեհացի և գերմանացի և 26-ը—հրէայ։ ըստ դասանութեան էլ առաջին տեղը բռնում են յունգատառները, որ—432 հոգի (60,7%) են։

Իսկ օրիորդական II գիմնազիոնի տնօրէն Կոզուլինի կարդացած հաշուից երեւում է, որ առ 1-ն յունուարի 1893 թ. գիմնազիոնում եղել է 382 աշակերտուհի, որից 188-ը ռուս, 77-ը —հայ, 42 ը—վրացի, 43-ը—հրէայ, 2-ը—Մորք, և 60 ը զանազան ազգերից։

—

Հեռագիրն արդէն հաղորդեց, որ Պակովի նահանգում, իւր կալուածքում վախճանել է Կովկասի նախկին կառավարչապետ Այէքսանդր Դոնդուկով-Կորսակովը։ Նա ծնուել է 1810 թուին, ստացել է Պետերբուրգի հաւատարանի իրաւաբանութեան ֆակուլտետը, ապա մտել է զինուորական ծառայութեան մէջ և 1845-ին նշանակուել է Կովկաս իշ. Վորոնցովի մօտ ադիւտանդ. մինչև 1852-ը թիւը մասնակցում էր Կովկասում լեռնականների դէմ մղուող պատերազմներին, իսկ 1854-ին և 1855-ին Թիւրքիայի դէմ բացուած պատերազմին, ուր և գինեբալ-մայիորի աստիճան է ստացել։ 1859 թուին ծառայութեան մտնելով Խոնի կազակների Աատամանի մօտ, միւս տարին նոյն կազակների չտասի կառավարիչ է նշանակուել։ 1863 թուին հրաժարուելով իւր պաշտօնից, նորից զօրծերի մինիստրութեան մէջ է մտել ծառայութեան և 1869 ին կիևի, Պոդոլսկի ու Վոլհնի ընդհանուր նահանգապետ է նշանակել։ Վերջին Ռուս.-Թիւրքական պատերազմի ժամանակ նա 13-րդ արմիական զօրաբանակի հրամանատարն է նշանակուել և 1878 թուի մարտին, Սան-Ստեֆանոյի դաշնադրութիւնից յետոյ, Բուլղարիայում ռուսաց զօրքի կառավարիչ և Կայսերական կոմիսար է նշանակուել մինչև 1879 թուին ռուսաց զօրքերի Բուլղարիայից վերջնական կերպով դուրս գալը։ Այնուհետև նրան նշանակեցին պետական խորհրդի անդամ. 1880 թուին նրան նշանակեցին Խարկովի, իսկ 1881 թուին Օդեսայի ընդհանուր-նահանգապետ և ղրջանների զօրքերի հրամանատար. իսկ 1882 թուի յունուարի 1-ից նշանակուելով Կովկասի կառավարչապետ 1890 թուին հրաժարական ստացաւ և գնաց Կովկասից։

—

Թիֆլիսի օտիկանապետը քաղաքիս 5-րդ, 6-րդ և 8-րդ մասերի օտիկաններին պատուիրել է անընդհատ հսկողութիւն ունենալ Քուի ջրի յորդութեան վրայ և եթէ մեծ յորդութիւն նկատուեց անմիջապէս յայտնեն իրեն և մանգի ենթարկուող քաղաքացիներին։

—

Թիֆլիսում կառուցուող Թատրոնի շինութեան գործը, ինչպէս երեւում է, դարձեալ կենդանութիւն է ստացել։ Այս օրերս այդ շէնքի շինութեան վերահսկող յանձնաժողովի նախագահը, կապալների Աատամանի մօտ, միւս տարին նոյն կազակների չտասի կառավարիչ է նշանակուել։ 1863 թուին հրաժարուելով իւր պաշտօնից, նորից գործերի մինիստրութեան մէջ է մտել ծառայութեան և 1869 ին կիևի, Պոդոլսկի ու Վոլհնի ընդհանուր նահանգապետ է նշանակել։ Վերջին Ռուս.-Թիւրքական պատերազմի ժամանակ նա 13-րդ արմիական զօրաբանակի հրամանատարն է նշանակուել և 1878 թուի մարտին, Սան-Ստեֆանոյի դաշնադրութիւնից յետոյ, Բուլղարիայում ռուսաց զօրքի կառավարիչ և Կայսերական կոմիսար է նշանակուել մինչև 1879 թուին ռուսաց զօրքերի Բուլղարիայից վերջնական կերպով դուրս գալը։ Այնուհետև նրան նշանակեցին պետական խորհրդի անդամ. 1880 թուին նրան նշանակեցին Խարկովի, իսկ 1881 թուին Օդեսայի ընդհանուր-նահանգապետ և ղրջանների զօրքերի հրամանատար. իսկ 1882 թուի յունուարի 1-ից նշանակուելով Կովկասի կառավարչապետ 1890 թուին հրաժարական ստացաւ և գնաց Կովկասից։

—

Թիֆլիսի նահանգում երեւան եկած մորեխը կոտորելու համար կազմուած նահանգական յանձնաժողովը որոշել է գաւառական յանձնաժողովները կազմել միեւնոյն նպատակով։ Բացի այդ, ի նկատի առնելով, որ Բորչալուում մորեխի ձուով վարակուած տեղ քիչ է, կարգադրուած է որ Բորչալուի գաւառապետին յանձնուի Կումիսի և Կոզլի սարաւանդներում, մինչև ձմրանամուտի սարը, երեւացող մորեխը ոչնչացնելու գործը։ Այդ նպատակով կարգադրուած է, որ այժմ և եթէ Բորչալուի գաւառից օրական 600 հոգի բանուոր հաւաքէ, որոնց օգնութեան կըգան Կոզլի, Թեւեղի և Կումիսի գիւղացիները։ Այդ բանուորների իրենց հետ ունենալու են 3 օրուայ պաշար, ձէ, բահ և ջրի աման։ Կարգադրուած է նոյնպէս, որ Փորու գաւառապետը 300 հոգուց բազկացած մշակների խումբ կազմէ, որոնք պէտք է ենթարկուին Թիֆլիսի գաւառապետի կարգադրութեան. նրանց պէտք է 2 շաբաթից յետոյ այդպիսի ուրիշ խումբ փոխանակէ։

—

Արդէն մի քանի օր է, որ Թիֆլիսում եղանակները յանկարծ տաքացել են, ուստի Թիֆլիսի շրջակայքում՝ Աէճալայում յայտնուել է հացաբոյնների Թշնամին—մորեխը։ Ապրիլի 18-ին, Աէճալայում ապրողները տեսել են առաջին անգամ ձուից դուրս եկած մորեխներ։ Սրա առաջն առնելու համար նրանց հսկելու համար «Кавказъ»-ը, պիտի է քաղաքային վարչութեան խնդրելով, որ քաղաքային ջամուղից մի խոշոր ծորակ անջատեն դէպի շինութեան բակը, որպէս զի ամառս գործը առաջ տարուի։

—

Թիֆլիսի նահանգում երեւան եկած մորեխը կոտորելու համար կազմուած նահանգական յանձնաժողովը որոշել է գաւառական յանձնաժողովները կազմել միեւնոյն նպատակով։ Բացի այդ, ի նկատի առնելով, որ Բորչալուում մորեխի ձուով վարակուած տեղ քիչ է, կարգադրուած է որ Բորչալուի գաւառապետին յանձնուի Կումիսի և Կոզլի սարաւանդներում, մինչև ձմրանամուտի սարը, երեւացող մորեխը ոչնչացնելու գործը։ Այդ նպատակով կարգադրուած է, որ այժմ և եթէ Բորչալուի գաւառից օրական 600 հոգի բանուոր հաւաքէ, որոնց օգնութեան կըգան Կոզլի, Թեւեղի և Կումիսի գիւղացիները։ Այդ բանուորների իրենց հետ ունենալու են 3 օրուայ պաշար, ձէ, բահ և ջրի աման։ Կարգադրուած է նոյնպէս, որ Փորու գաւառապետը 300 հոգուց բազկացած մշակների խումբ կազմէ, որոնք պէտք է ենթարկուին Թիֆլիսի գաւառապետի կարգադրութեան. նրանց պէտք է 2 շաբաթից յետոյ այդպիսի ուրիշ խումբ փոխանակէ։

—

Արդէն մի քանի օր է, որ Թիֆլիսում եղանակները յանկարծ տաքացել են, ուստի Թիֆլիսի շրջակայքում՝ Աէճալայում յայտնուել է հացաբոյնների Թշնամին—մորեխը։ Ապրիլի 18-ին, Աէճալայում ապրողները տեսել են առաջին անգամ ձուից դուրս եկած մորեխներ։ Սրա առաջն առնելու համար

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՓԵՐՇԱԼ

(Թիւրքական կեանքից)

—

Օհօ հօ հօ, էնդուդի Մուրք ա դառել, որ հալվի (հօր) խաչն էլ չի ճանչնում։

Ժող. առ.

I.

Գնա, գնա, գնա, տղէք, քեօխվեն կտաղած ա գընում, վարժապետը լակը կեծ ա արել. ասաց գիւղապետնում ժողովուած գիւղացիներից մինը՝ ցոյց տալով նրանց մի արագավազ ձիաւոր։

—Որտեղ ա գնում, ա Խէչ (Խաչատուր)։

—Գնում ա Պէլիջան-կանդել են. հարցի պատասխանը լսելով ասաց տնրացու Մաքսուդը, որը գիւղացոց մէջ առանձին պատիւ էր վայելում, որովհետև նա շատ անգամ գիւղացոց հարցերին Սոլոմոնի իմաստութեան գրքերից էր պատասխանում և գիւղացիների համար մինակ գիտուն ու խորհրդատու անձն էր։

—Ինչ կայ, ինչի են կանչել տնրացու ջան։

—Ով ա գիտում, մի բան կլի հալբաթի։

—Բա վարժապետը լակը ինց ա կիծ արել։

—Կապէմի ներկի կարասն ա կոխել անացրել։

—Ջլիս սևացել ա։

—Բա ինչ ա, բիտարուս քեսիբաթ ա արել։

Պա, պա, պա, տղէք, քեօխվերն կապէմբը լաւտատակին, տունը կըքանդուի կը սրծնի. ասաց մի ուրիշը։

—Մաքսուդ ապի ջան, Մաքսուդ ապի, ասա տինանք, կապէմն էլ են ներկը՞մ. հարցրեց Միդոն (Մարտիրոս)։

—Հա՛ն Ծիծաղը հագիւ լսելով պատասխանեց Մաքսուդ ապին, որ քիչ լաք չատ գաղափար ունէր լրագրի մասին. այսինքն աչքով տեսել էր։

—Ո՞նց են ներկում, չուխի պէս կարասն են քաշում հանում. կրկին և մի՞ամտաբար հարցրեց նոյն մարդը։

Չէ, չէ, լաչակի պէս են ներկում, ֆ քու տունը մհանեն սրծնի. արհամարհական եղանակով ասաց տնրացուն, մինքանիսը ծիծաղեցին, իսկ Մի դան գարմացած անակնկալ ծիծաղի վրայ - զգալով, որ ինքն անշուշտ չիմաց բան է ասել, մՀրուելով ասաց։

—Ա՛, էտ խի՞ էք ծըծաղըմ, վայ լաչ չաղ բան եմ ասի՞։

—Ո՞նց չըծըծաղենք, քու տունդ չըքանգուի, բա էնպատար էլ չգիտես, որ Մուրքը ջրի, կարասը կոխեն վիճուրվիճուր կլի։

—Մաքսուդ ապի, կապէմը Մուրք ա։

—Խա՛, բա ինչ ա, շալ ա. արհամարհական ժպիտով ծնօտը մի կողմ ծռելով ասաց Մաքսուդը.

—Վայ, էնը տեսերն Աստած չքան պի, ես էլ չի գլխի ընկայ, հենց գիտացի Մէ վարժապետը քեօխվին ներկի կարասի մէջ ա գցել, վրայ բերեց մի ուրիշ միամիտը։

—Մանթոս ապի ջան, Մանթոս ապի, էտ ա խէրը ես արել խէչ, մի ասա տենանք, ինչ բան ա կապէմբ. խընդրեց Միդոն.

—Հանգէս, Հանգէս, տերացու Մաքսուդ կանչեց իւր ազգին։

—Հէյ, ինչ ա ապի։

—Քի մատաղ գնա նանին ասա ապին էն ինչ եաղլախբոը (Թաշկենակ) կապած քի տուեց, - զարկի։ Երեւան գնաց և Թաշկինակի մէջ վաթմած մի բան բերեց տուեց հօր։ Մաքսուդը կամաց-կամաց վաթմածը յետ ածաւ, լրագիրը բացեց առաջը փռեց և ասպա ցոյց տալով ասաց.

—Տեհէք, էս ա կապէմբ։

—Պա, պա, պա՜. էտ ինչ մեծ Մուրք ա. ասացին շատերը։

—Մաքսուդ ապի, հրմի գրա մէջ ինչ ա գրած. հարցրեց մի ուրիշը։

—Սրա մէջ աշխարհս ամեն ծէրնցն էլ խաբարնի գրած, համա մեր քեօխվիցը ա գրածը ջլսի՛ խայտառակութիւն ա։

—Կարճ ասա, կարճ, Մաքսուդ ապի, գրա մէջ ինչ գայդի բաներ են գըրըմ, արգէք ին, պլհակոլնի ին, էդ ինչ ին։

—Չէ, չէ, ով որ վիճուրվին, չարուվին, շաղուվին, գողուվին, կաշառքակերուվին ա անըմ, էն ըստեղ գըրմ են, որ կարմացողը աճողի ըրիսին էդքի, որ 100,000 ռուբլով է ապահովագրած։ Գրադարանում կայ 6,229 հատոր գիրք։ Ուսումնարանի եկամուտն է 5800 ր. կառավարութիւնից, 1500 ր. Թիֆլիս քաղաքից, 41,181 ր. աշակերտավճարներից և այլն. ընդամենը 75,845 ր. որից ծախսուած է 54,272 րուբլի։

Առ 1-ն յունուարի 1893 թուի ուսումնարանում եղել է 723 հոգի, որից 349-ը, այսինքն 48%-ը ռուս է, 207-ը —հայ 87-ը—վրացի, 54-ը—լեհացի և գերմանացի և 26-ը—հրէայ։ ըստ դասանութեան էլ առաջին տեղը բռնում են յունգատառները, որ—432 հոգի (60,7%) են։

Իսկ օրիորդական II գիմնազիոնի տնօրէն Կոզուլինի կարդացած հաշուից երեւում է, որ առ 1-ն յունուարի 1893 թ. գիմնազիոնում եղել է 382 աշակերտուհի, որից 188-ը ռուս, 77-ը —հայ, 42 ը—վրացի, 43-ը—հրէայ, 2-ը—Մորք, և 60 ը զանազան ազգերից։

—

Հեռագիրն արդէն հաղորդեց, որ Պակովի նահանգում, իւր կալուածքում վախճանել է Կովկասի նախկին կառավարչապետ Այէքսանդր Դոնդուկով-Կորսակովը։ Նա ծնուել է 1810 թուին, ստացել է Պետերբուրգի հաւատարանի իրաւաբանութեան ֆակուլտետը, ապա մտել է զինուորական ծառայութեան մէջ և 1845-ին նշանակուել է Կովկաս իշ. Վորոնցովի մօտ ադիւտանդ. մինչև 1852-ը թիւը մասնակցում էր Կովկասում լեռնականների դէմ մղուող պատերազմներին, իսկ 1854-ին և 1855-ին Թիւրքիայի դէմ բացուած պատերազմին, ուր և գինեբալ-մայիորի աստիճան է ստացել։ 1859 թուին ծառայութեան մտնելով Խոնի

տացի Թէ վարժապետը քեօխվին ներկի կարասի մէջ ա գցել, վրայ բերեց մի ուրիշ միամիտը։

—Մանթոս ապի ջան, Մանթոս ապի, էտ ա խէրը ես արել խէչ, մի ասա տենանք, ինչ բան ա կապէմբ. խընդրեց Միդոն.

—Հանգէս, Հանգէս, տերացու Մաքսուդ կանչեց իւր ազգին։

—Հէյ, ինչ ա ապի։

—Քի մատաղ գնա նանին ասա ապին էն ինչ եաղլախբոը (Թաշկենակ) կապած քի տուեց, - զարկի։ Երեւան գնաց և Թաշկինակի մէջ վաթմած մի բան բերեց տուեց հօր։ Մաքսուդը կամաց-կամաց վաթմածը յետ ածաւ, լրագիրը բացեց առաջը փռեց և ասպա ցոյց տալով ասաց.

—Տեհէք, էս ա կապէմբ։

—Պա, պա, պա՜. էտ ինչ մեծ Մուրք ա. ասացին շատերը։

—Մաքսուդ ապի, հրմի գրա մէջ ինչ ա գրած. հարցրեց մի ուրիշը։

—Սրա մէջ աշխարհս ամեն ծէրնցն էլ խաբարնի գրած, համա մեր քեօխվիցը ա գրածը ջլսի՛ խայտառակութիւն ա։

—Կարճ ասա, կարճ, Մաքսուդ ապի, գրա մէջ ինչ գայդի բաներ են գըրըմ, արգէք ին, պլհակոլնի ին, էդ ինչ ին։

—Չէ, չէ, ով որ վիճուրվին, չարուվին, շաղուվին, գողուվին, կաշառքակերուվին ա անըմ, էն ըստեղ գըրմ են, որ կարմացողը աճողի ըրիսին էդքի, վրեն ծըծաղի, պատասխանեց Մաքսուդ։

—Բա հիմի մեր քեօխվի վրայ ծծաղըմ ըմ՞ն։

—Մենակ ծծաղել պէտ՞ն. էտ խուչ էտ բանը քեօխվի մեծը՝ նաչալնիկը, որ իմանայ, նրա հետին ա, աչքից ընկաւ պնաց։

Վհատայ (հաւատա) էլ քեօխվեն էնդուդը հմաց են կանչել Պէլի։

—Մանթոս ապի ջան, մի քի նեղուվին չլի, կարդա տենանք ինչ ա գըրել քեօխվիցը, ամենքը միասին խընդրեցին տերացուն։

—Աչքերս լաւ չի տենըմ։ Էնքան կարդացել եմ, որ աչքերս չաղուել են. պատասխանեց տերացու Մաքսուդը մի կողմից պարծենալով, միւս կողմից իւր ազնուվիվինը ծածկելով նրանց առաջ նա վախենում էր Թէ վատ կարդայ գիւղացիք ծիծաղին վրան *) նա առաւ լրագիրը, աչքերին մօտեցրեց, և սկսեց չարունակ այս ու այն կողմը շրջել։ Ամենքը լուռ և հետաքրքրութեամբ սպասում էին ընթերցմանն։

—Մանթոս ապի, կորած. էտա գէչ բան էլ կայ դա. բա հլէ ինձ վրայ ծծաղըմ էը, էնքան չուռափ-մռափ

*) Գիւղում կարդալ նշանակը ուղիղ սխալ կարդայ որ և է բան և կամ չկարողանայ իւր ուժիցը վեր մի բան գրել, նա բոլորի ծիծաղի առարկայ է դառնում. «էնքան տարի ա կարդացել ա, կարըմ չի Թէ մի արգա գրի»... կասեն նրանք և կծիծաղեն։

աւելի որ Թուղթը մաշեց. ասաց անհամբեր սպասող Միդոն։

—Ա, էս անհէրը ըրևկունը կարգացի հմի գժաւ եմ գանըմ. պատասխանեց վհատայը։ Վերջապէս գաւ և սկսեց իւրովից չարադրելով կարդալ հետեւեալ կերպով. «Ելիսաւետապոլի գաւառի Գազախի գըմբեռնի Ս. գեղը ջլիգդան կեղտոտ ա, փէչենն ու Թրիքը կարներու վրը ա դառնը՞մ... խուլհնրը, ա՛, աչը վերնկինը մի արագ, Թէ եկաւ, նրանց բերդակինին էլ կտրել ա՜... Ս-ի քեօխվէն մի չնաչիմաւ, ավմած մարդ ա, ոնչինչ չի հըսկանը՞մ, գեղը խատակ չի պահը՞մ, խնդրում ենք, որ քեօխվին հրամայեն գեղն խատակի...»։ Ապա չջլեց լրագրի միւս երեսը և ասաց.

—Էս մէկին ըրևսրմն էլ էս ա գըրած՝ «Փոխատուրնին գիւղերը չեն մրատնըմ, շատ մարդ առանց գոխատուրի օգնութենի, առանց գիշ ու գարմանի ա մեռնըմ...»։

—Հէյ էաքանն ա. հարցրեց հետաքրքրութեամբ լսողներից մինը։

—Մէտամ էս քիչ բան ա.—պատասխանեց Մաքսուդը։

—Խուշ, ախ Թէ ասել ա հէ. ես Նրա գլամին մատաղ, էլ նա էտ Թաւուրների հախիցը կգայ։

—Որ հլէ մի բան Թողել ա, նկատից մի ուրիշը։

—Ի՞նչ ա, ինչ ա Թողել Թլենի բիձայ. հարցրին անհնգիրները լիստ հետաքրքրութեամբ։

տեղական՝ վարչութիւնն մշակները է ուղարկել մոլեռը կոտորելու համար։

—

Ապրիլի 20-ին, ժամը 11-ին, կայացաւ Միխայլովո կայարանում Անդրկովկասեան երկաթուղու դէպի Բորժոմ երկաթուղի անցկացնելու հանդիսաւոր բացումը, որից յետոյ սկսուելու են աշխատանքները։ Դէպի Բորժոմ երկաթուղի անցկացնելու գծի երկարութիւնը 23 վերստ է, որի վրայ ծախս որոշուած է առանց մարգահների, 750,000 ր. այսինքն մօտ 10,000 ր. իւրաքանչիւր վերստին։

—

Երէկ երեկոյեան պիտի կայանար Թիֆլիսում կազմուող լուսանկարչութեան սիրողների ընկերութեան առաջին ընդհանուր ժողովը։

—

Ապրիլի 16-ին Կովկասի կայսերական բժշկական ընկերութիւնը նախագահի, փոխ-նախագահի, երկու քարտուղարի և գանձապահի ընտրութիւն կատարեց։ Ընտրուեցան՝ նախագահ—դկտ. Կարպաչենկո, փոխ-նախագահ—դկտ. Ն. Ա. Սախարով, առաջին քարտուղար դրը. Ռուդենկո, իսկ երկրորդ քարտուղար—դկտ. Գաղոմսկի, իսկ կանդիդատ—դկտ. Պոլիակով։ Գանձապահը միաձայն նոյնը մնաց—դկտ. Մելիքովը։

—

Երէկուայ Միջոցեանց և ընկերութիւն առևտրական և նաւթային տանը, տեղական թերթերի ասելով, Բարձրագոյն Թոյլ է տրուած 800,000 րուբլու օբլիգացիա հրատարակել։

—

Մայրաքաղաքի թերթերի ասելով պետական խորհրդի քննութեան առաջարկուած է մի նախագիծ՝ գաւառական առանձին կոմիտեաներ կազմելու, որոնց նպատակն է լինելու իւր ժամանակին լիակատար տեղեկութիւններ հաւաքել ակնկալուող հունձի մասին։

—

Անցեալներս Բագուում երևացել էին կեղծ 3 րուբլիանոց թղթադրամներ. այժմ էլ «Кав.»-ի ասելով, 10 րուբլիանոց կեղծ թղթադրամներ են երևացել։

—

Հռոմից ֆրանսիական «Temps» թերթին ուղարկել են մի հեռագիր, որ մասնաւոր հետաքրքրութիւն ունի նաև մեզ, հայոցս համար։

Այդ հեռագրի ասելով, Հռոմայ պապը մի էնցիկլիկ (կոնդակ) է պատրաստում արևելեան եկեղեցիների վերաբերմամբ, որը և շուտով կհրատարակէ։ Այդ նշանաւոր էնցիկլիկի մէջ պապը հաստատելու և պարզելու է ՐX-րդ դարում Ֆլորէնցիայի ժողովում կայացրած որոշումը, որի զօրութեամբ կաթոլիկութեան միացած արևելեան եկեղեցիները պէտք է անձեռնմխելի պահեն իրենց պատարագի արարողութիւնները ու կարգապահական (դիսցեպլինան), օրէնսդրութիւնը։ Այդ եկեղեցիներից միայն պահանջւում է դաւանել Հռոմի պապի գերիշխանութիւնը, իսկ բոլոր մնացեալ մասերում պէտք է անձեռնմխելի պահպանուին նրանց հին արտօնութիւնները։ Պիոս IX պապի շրջաբերականը, Reder qurus ը, որով քաղդէացիների ու հայերի արտօնութիւնները սահմանափակուած էին, ոչնչանում է։

—

—Լոնդոնից ապրիլի 9-ին «Indépendance Belge»-ին հաղորդում են. «Փերլամտոնը ընդունելով Օքսֆորդի համալսարանի արևելեան լեզուների պրոֆեսոր Թարորեանցին, որին հինգ տարի առաջ աքսորել էին կեղծ դաւադրութեան համար մեղադրելով, ասաց. «Ազօթեցէք Աստուծուն, որ իրանդական ինքնավարութեան գործը աջող ելք ունենայ,—այն ժամանակ, հաւատացնում եմ ձեզ, կը զբաղուեմ ձեր հայրենիքով և կաշխատեմ, որ ձեր դժբաղդ հայրենակիցների դրութիւնը փոքր ինչ բարւոքուի»։ Այդ պատասխանը հաղորդուած է Կ. Պոլիս։

—

Ստացել ենք Ա. Դաստաւրք կրօնի, ուղեցոյց հայ կրօնուսոյցների համար. Նոր-ուլմտի նիւթի մշակութիւնը, դասախօսեց Սահակ քահանայ Սահակեանց։

Բ. Պաստեօր, նրա 70-ամեակի առիթով, Ս. Բալաշեանի և Ա. Քալանթարի. հրատարակութիւն «Թիֆլ. հայոց հրատ. ընկերութեան»։

Գ. «Աշխարհաբարի քերականութիւն» դէմ։

—Ջարդը չուներ, Թոզ դեն ածիլ տան մեր գեղն խտակուի, մեայն Թէ քեօվլեն մի քիչ խրատուի...

Չէ՛ չէ, ես նրա դալամին մատաղ, լմա ա գրէ, քեօվլի ջուխտ աչքն էլ ա հանեի վրէժխնդրութեամբ լի պատասխանեց Մակինն։

—Դու հլա վարժապետի գրին ես տեհել մի տես քեօվլեն ինչ տի անիլ է—պատասխանեց Խուրին։

—Տծո ես քեօվլի է քոռ հէրն անիծեմ, դէ բա կազէթ գցելու բան չի, որ լսեզ նայար Խորոսին մի տուն քիւլիսթաթով փորը ցաւելու հըմար տալած, ծարաւ, անտէր, անտիրական, գեղից դուրս ա քշել արել Վզի ձորի գոմը ու հրամայել ա, որ ոչով չգնայ նրա մօտ, համ էլ ձէն-ձէն ա գցել ու գնաց դոխտուրներին ասի Թէ Խորոսը Խուլեար ա բնկել։

—Հա՛, հա՛. էլ ասըմ ես Թէ ինչ անես, լսեզվի կնիկը եկել էր գեղը արտասուք էր Թափում, հաց էր ուզում, որ նայլախի (հիւանդի) համար տանի օչով մօտ չէր Թողում. լաղաջ հարուելով ասաց Մակինն։

Խօսակցութիւնը շարունակում էր—

II.

Քեօվլեն մի քանի րոպէից յետոյ յանարձակ կէս Հանդարտութիւնից յետ դառնալով գիւղը, լմբուած մարդկանց միջից նպատակուրուն դուրս կանչեց առանձին տեղ և մի քանի րոպէ նրա հետ խորհրդատուր կերպով լսեց ու կրկին սրտատրոփ ձիեն քշեց, ամբողջութեամբ կպմեց Ն. Մելիք-Թանգեան։

Դ. «Ամենալաւ բանն աշխարհում» Հենրի Թրումոնդից, Անգլիերէնի Գերմաներէն Թարգմանութիւնից Թարգմանեց Կարապետ Ս. Տ. Մկրտչեան։ Սոյն գրքոյկի մասին արդէն տպագրուած է «Նոր-Դար»-ի նախընթաց համարներից մէկում Բերլինից ստացած նամակի մէջ։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆՈՒՄ.

—

Ապրիլի 18-ին կիրակի երեկոյեան Թիֆլիսի ժողովարանում նշանակուած էր դարձեալ ընդհանուր ժողով ի մէջ այլոց քննելու յունուարի 10-ի յայտնի մէջադէպը։

Կլուբի կանոնադրութեան 50-րդ յօդուածի զօրութեամբ, կլուբի անդամը եթէ մի որ և է արտակարգ գործ է կատարում կլուբի մէջ՝ նրան պէտք է անդամակցութիւնից զրկել։

Տուած ապտակները արտակարգ գործ համարելով կլուբի նոր ատեանի մեծամասնութիւնը մտածեց արձակել Թերթիս խմբագիր Սպանդարեանին կլուբից, իբր կատարած յանցանքի համար։

Թէպետև յունուարի 10-ի կանոնց Բարեգործ. Ընկեր. պարապանդէսը չը պէտք է կլուբի պարապանդէս համարել, Թէպետև Թերթիս խմբագիրը յայտնի միջադէպից յետոյ կլուբի անդամակցութեան տոմսը յետ ուղարկեց և ինքը հրաժարուեց կլուբի անդամակցութիւնից, այնուամենայնիւ յայտնի ատեաններ ամեն տեսակ միջոցների ձեռնարկեցին իրենց մտադրութիւնը իրագործելու։

Աւելորդ է անուանել այդ միջոցները։

Արդէն կիրակի օրը ընդհանուր ժողով նշանակելը և այդ գործի քննութիւնը ուրիշ գործերից վերջը ձգելը—այդ վոքրհոգի միջոցներից մէկն էր։

Կիրակի օրը շատ պատուաւոր քաղաքացիները քաղաքից կամ դուրս էին գնացել կամ հրաւիրուած էին ուրիշ տեղեր և չէին կարող մասնակցել ընդհանուր ժողովին, և շատերն էլ այնպէս էին հաւատացած, որ այդ գիշերը հազիւ Թէ հերթը յունուարի 10-ի մի ջախջախ բան կայ, Թէ ոնց լսողները կդնելով գուշակեցին գրոյցի հաւաքուածները։—

Քեօվլեն իւր մեծից՝ պրիստաւից մի անորոշ հրամանգիր էր ստացել, որի մէջ յայտնուած չէր Թէ ինչն ինչի համար է կանչուած. նա ահը սրտում, բայց վարժապետի վրայ խիստ բարկացած սպառնալիքները էր տալիս նրա հասցէին և կարծում էր Թէ իրեն անչուշտ լրագրում գրուածի պատճառով են կանչում, որ պատժեն։

—Տէհէք ես նրան ինչ կանեմ, նա էլ ինչ կը տեհնի, Թէ կապէթը մտիցը գցել տուէ. խու մարդ եմ, Թէ խու չէ, կենայ ու պարծենայ էլի։

—Քեօվլայ, քու բանն էնքան ունդատան ա ընկել (յաջողուել է), որ պոխտուրնին էլ են չարացել վարժապետի վրայ։

—Ես Թէ նրան կռները կապած Վաղքաստան չը զրկեմ, բաս էս բերես ըստեղ չեմ.—քեօվլերը չոչափելով կրկին սպառնաց քեօվլեն։

—Քեօվլայ, հենց արա, որ բանը վախտին վրայ հասցնես. ասում են հա էս մի էրկու օրս քաղաք ա գնալու գդուշացրեց հեռը գնալցողներից մինը։

—Հը հը՛, ես բանը հենց սարքել եմ որ մինչև ըրիկնադէմ (երեկոյեան) նրա կռները կապելիլ դի.—վստահութեամբ պատասխանեց քեօվլեն։

—Բա որ դու Թիւնջան ըլես ով դի նրա բանը սարքել գեղըմը. հարցրեց մի ջապչալի» քննութեան հասնէր և այդ կողմից միամտուած՝ չէին եկել։

Այնուամենայնիւ զարմացմամբ պէտք է այստեղ արձանագրենք, որ Թերթիս խմբագիրը ստանում է իւր օգտին 91 քուէ, այնպէս որ մի 6—7 քուէ էլ որ լինէր, ձայների մեծամասնութիւնը ստացած կը լինէր։

Հակառակ կողմը ինքը տեսնում է անտարակոյս իւր պարտութիւնը. Թշնամու հողի վրայ, Թշնամիների ձեռքով պատրաստած և ղեկավարուած մի ընդհանուր ժողովում, չնայած կլուբի կանոնադրութեան 50-րդ յօդուածին, 91 քուէ ստանալ—դա շատ եւ եւս բան է։

Եթէ համարձակուէին ընդհանուր ժողովը լի օր նշանակել, օրինակ շաբաթ օրը կամ ուրբաթ օրը—այն ժամանակ ձայների մեծամասնութիւնը Թերթիս խմբագրի կողմը կը լինէր. այդ հասկացան հայտնի ատեաները, և վախեցան և գործի քննութիւնը նշանակեցին կիրակի օրը։

Այսքանով էլ վերջացնում ենք ապրիլի 18-ի կատարուած գործի մասին խօսքը և միայն այս ենք հարցնում. Նրանք, որոնք Թերթիս խմբագրին սև քուէ տուեցին, դրանով ինչ կամեցան։

Եթէ կամենում էին, որ Թերթիս խմբագիրը այլ ևս կլուբ չգնայ—նա ինքն արդէն վաղուց հեռացել է կլուբից, նա Թուղթ խաղալ չգիտէ. եթէ կլուբ գնում էր նա պիշերը տպարանից՝ այդ միայն ընթրիքի համար էր լինում։

Եթէ կամենում էին պատուի խընդիր յարուցանել, Թիֆլիսի կլուբը այդ կողմից անձեռնհաս է, որի մասին մենք առիթ կունենանք խօսելու։

Եթէ կամեցան դրանով Թերթիս խմբագրին իրրև քաղաքացու վիրաւորել—դա անմիտ բան է, քանի որ նրա կատարած գործը յայտնի է և իւր արածից յետ չէ կանգնում...

Անտարակոյս ուրիշ ընտրութիւններից և ուրիշ կողմից կատարի Թշնամացած լինելով կամեցան այդ մարդկին այդպիսով վնասել «Նոր-Դար»-ին և նրա ուղղութեանը։

Բայց այդ չհաջողուել դրանց։

Այդ տեսակ վարմունքով այդ հայտնի էնկերներին։

—Ես՝ որ էտ Բօռ հաւամզադէն վրմիվէրի (այրի) Շարգիզի խոզի գոդերին բռնեց տուն ածեց (բանդարկեց), երեսուն մանէթ չորսի առաւ ու մի չահի էլա էն խեղճ կնկանը չըհասցրեց։

Մէյամ Մադինի տղին, Գեալենին բանին տուն չածեց ամենիցը մի մի Թուման առաւ լինքը կերաւ ու էս օր խեղճերը Թումանին երկու մանէթ չահ են տուել հլա մայեն էլ դառ Ճուտեր ա անը՞մ։ — պատասխանեց Միհոն։

—Վալլահ, վարժապետի սիրտը հենց սիրտ ա, որ էտոնք էլ լմանայ կը գըրի, քաշուել չի։

—Նա որ դոխտուրների վրայ բան ա գըրմ հա, քեօվլեն ինչ ա, դրան հու դալամի ծէրին պար կածի...

—Ա՛ էտ ինչ իչտահով մաշխուրած էք անըմ... արհամարհական ձևով ասաց Նադախուրին, հեռուից գալով նրանց մէջ, որին դուր չէր գալիս գիւղականների վարժապետի մասին արած գովասանքները։

—Հը՛ հը՛, ինչ ա գրի՛լ էն ա գրըել, ինչը Ճշմարիտ ա. վերջանձնուելիամբ պատասխանեց Մակինն.—գրըել ա Թէ՝ քեօվլեն գեղի վրայ հոգըմ չի...

—Հմի դուք գիտըմ էք Թէ լաւ բան ա գրի՛լ. էտ խու մտանուելին ա ասիլ, որ ֆէշ իմանան գան գլխներիդ կրակ վառեն, կաշիներդ պոկելով փէչիններին, դեն ածիլ տան. ասաց Խուրին որ գրգռի նրանց վարժապետ հասնի ընկերներին։

Ը՛ ը՛. սրանցմ Թագուն բան կայ—լեզուները կծելով գուշակեցին գրոյցի հաւաքուածները։—

—Ինչ ըսեևայ մարդ ես, հլէ ամեն բան բաց ասիլ դէմ, որ հսկանանս, գեղըմը մեր մարդկերանցը պահ եմ տուել, որ ամենն էլ անեն.—կարծես նեղսրտութեամբ պատասխանեց քեօվլեն, այն ժամանակ, երբ մի փոքր արանք տուին իրենց ընկեր Ձիաւորների մէկից, որին նրանք «խաբարարքան» (լրտես) էին անուանում. գիւղում և այ գազանապահ։

—Պիտանի խելքը գլխին մարգ ես պահ տուիլ Թէ էնհենց... հարցրեց գազանապահը։

—Վարժապետի հօր ամենազոր դիւշմաններին (Թշնամիներին) եմ պահ տուել։

—Ո՞րոնց. հարցրեց նա։

—Մինն ա, հինգը՛, որ ասեմ։

—Է՛հէ։

—Խոտը կրակողին։

Էլ ո՞ւմ։

—Վապճերը կտրատողներին, բազագողերին։

—Է՛լ

—Դամէչը քարնուվէը գցողին։ մէկ մէկ պատասխանեց քեօվլեն։

—Բա Թուանք գցողին. հարցրեց գազանապահը։

—Նրան էլ եմ ասել. պատասխանեց քեօվլեն ետ մտիկ անելով, որ տեսնի յետ ընկած ընկերը (խաբարարքանը) գալիս է Թէ ոչ։

—Հեռու ա, լսուած. ասաց նա։

—Քեօվլայ, մի պատմուԹիւն արա տենանք, ինց դէս կապել տալ նրան, որ իրենք իրենց իրենց իրրև հայերը անպատուեցին....

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

(Վերամանեայից)

—

«Նոր-Դար-ի» Աբովեանցի մասին յարուցած խնդիրը արժանի է ամենայն համակրութեան, Աբովեանցի «Վէրք Հայաստանին» ոչ միայն պատմական նշանակութիւն ունի այն տեսակէտից, որ առաջին գիրքն է աշխարհաբար լեզուով, և ուրեմն մի մեծ գործի յայտնութեան առաջին արձանն է, այլ գլխաւորապէս իւր բովանդակութեամբ և անկեղծ հայրենասիրի սրտից քղխած ընդմիշտ Թարմ զգացմունքներով։ Տպագրութեան օրերից մինչև այժմ նա իւր կրթիչ ազդեցութիւնն է ունեցել երիտասարդների վրայ որոնք սիրում են ունկընդիր լինել այդ վէպի ընթերցանութեանը։ Բաֆֆու գրքերից շատ՝ ուրիշ գիրք չգիտեմ մեր նոր գրականութիւնից, որ այնքան ընթերցողներ ունեցած, ինչպէս «Վէրք Հայաստանին»։ Աչքերով պիտի տեսնել, Թէ ինչպիսի ոգևորութեամբ է կարդացւում ձմեռը գոմերում, կամ ամառը ծառերի տակ։ Հաւաքւում են երիտասարդները, մինչև իսկ կանայք, և ահա մէկը սկսում է կարդալ, իսկ միւսները հետաքրքրութեամբ հետևում են ընթերցանութեանը, երբեմն իրենց կողմից անելով պատասխան բացականչութիւններ. պէտք է ասել, որ խանութը գիւղի կէս-քան է, այդ տեղ են հաւաքւում երիտասարդները միմեանց հետ խօսելու, զուարճանալու, և այդ տեղ շատ անգամ վարժապետ խանութպանը սկսում է սիրելի վէպի ընթերցանութիւնը։

Այժմ, երբ այդ վէպի օրինակները շատ դժուարութեամբ կարելի է ձեռք բերել, միանգամայն ժամանակակից և նպատակայարմար է նրա տպագրութեան հարցի արծարծումը, աւելի ուշադրութեան արժանի է այն հանգամանքը, որ գրքի տպագրութիւնը կապուած պիտի լինի նրա երեսուն հինգ ամեայ յիշատակին։ Մասնաւոր անձինք ևս կարող են այդ գործը յանձն առնել և հեշտութեամբ կա-

—Էն՝ որ էտ Բօռ հաւամզադէն վրմիվէրի (այրի) Շարգիզի խոզի գոդերին բռնեց տուն ածեց (բանդարկեց), երեսուն մանէթ չորսի առաւ ու մի չահի էլա էն խեղճ կնկանը չըհասցրեց։

Մէյամ Մադինի տղին, Գեալենին բանին տուն չածեց ամենիցը մի մի Թուման առաւ լինքը կերաւ ու էս օր խեղճերը Թումանին երկու մանէթ չահ են տուել հլա մայեն էլ դառ Ճուտեր ա անը՞մ։ — պատասխանեց Միհոն։

—Վալլահ, վարժապետի սիրտը հենց սիրտ ա, որ էտոնք էլ լմանայ կը գըրի, քաշուել չի։

—Նա որ դոխտուրների վրայ բան ա գըրմ հա, քեօվլեն ինչ ա, դրան հու դալամի ծէրին պար կածի...

—Ա՛ էտ ինչ իչտահով մաշխուրած էք անըմ... արհամարհական ձևով ասաց Նադախուրին, հեռուից գալով նրանց մէջ, որին դուր չէր գալիս գիւղականների վարժապետի մասին արած գովասանքները։

—Հը՛ հը՛, ինչ ա գրի՛լ էն ա գրըել, ինչը Ճշմարիտ ա. վերջանձնուելիամբ պատասխանեց Մակինն.—գրըել ա Թէ՝ քեօվլեն գեղի վրայ հոգըմ չի...

—Հմի դուք գիտըմ էք Թէ լաւ բան ա գրի՛լ. էտ խու մտանուելին ա ասիլ, որ ֆէշ իմանան գան գլխներիդ կրակ վառեն, կաշիներդ պոկելով փէչիններին, դեն ածիլ տան. ասաց Խուրին որ գրգռի նրանց վարժապետ հասնի ընկերներին։

Ը՛ ը՛. սրանցմ Թագուն բան կայ—լեզուները կծելով գուշակեցին գրոյցի հաւաքուածները։—

—Ինչ ըսեևայ մարդ ես, հլէ ամեն բան բաց ասիլ դէմ, որ հսկանանս, գեղըմը մեր մարդկերանցը պահ եմ տուել, որ ամենն էլ անեն.—կարծես նեղսրտութեամբ պատասխանեց քեօվլեն, այն ժամանակ, երբ մի փոքր արանք տուին իրենց ընկեր Ձիաւորների մէկից, որին նրանք «խաբարարքան» (լրտես) էին անուանում. գիւղում և այ գազանապահ։

—Պիտանի խելքը գլխին մարգ ես պահ տուիլ Թէ էնհենց... հարցրեց գազանապահը։

—Վարժապետի հօր ամենազոր դիւշմաններին (Թշնամիներին) եմ պահ տուել։

—Ո՞րոնց. հարցրեց նա։

—Մինն ա, հինգը՛, որ ասեմ։

—Է՛հէ։

—Խոտը կրակողին։

Էլ ո՞ւմ։

—Վապճերը կտրատողներին, բազագողերին։

—Է՛լ

—Դամէչը քարնուվէը գցողին։ մէկ մէկ պատասխանեց քեօվլեն։

—Բա Թուանք գցողին. հարցրեց գազանապահը։

—Նրան էլ եմ ասել. պատասխանեց քեօվլեն ետ մտիկ անելով, որ տեսնի յետ ընկած ընկերը (խաբարարքանը) գալիս է Թէ ոչ։

—Հեռու ա, լսուած. ասաց նա։

—Քեօվլայ, մի պատմուԹիւն արա տենանք, ինց դէս կապել տալ նրան, որ իրենք իրենց իրենց իրրև հայերը անպատուեցին....

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

(Վերամանեայից)

—

«Նոր-Դար-ի» Աբովեանցի մասին յարուցած խնդիրը արժանի է ամենայն համակրութեան, Աբովեանցի «Վէրք Հայաստանին» ոչ միայն պատմական նշանակութիւն ունի այն տեսակէտից, որ առաջին գիրքն է աշխարհաբար լեզուով, և ուրեմն մի մեծ գործի յայտնութեան առաջին արձանն է, այլ գլխաւորապէս իւր բովանդակութեամբ և անկեղծ հայրենասիրի սրտից քղխած ընդմիշտ Թարմ զգացմունքներով։ Տպագրութեան օրերից մինչև այժմ նա իւր կրթիչ ազդեցութիւնն է ունեցել երիտասարդների վրայ որոնք սիրում են ունկընդիր լինել այդ վէպի ընթերցանութեանը։ Բաֆֆու գրքերից շատ՝ ուրիշ գիրք չգիտեմ մեր նոր գրականութիւնից, որ այնքան ընթերցողներ ունեցած, ինչպէս «Վէրք Հայաստանին»։ Աչքերով պիտի տեսնել, Թէ ինչպիսի ոգևորութեամբ է կարդացւում ձմեռը գոմերում, կամ ամառը ծառերի տակ։ Հաւաքւում են երիտասարդները, մինչև իսկ կանայք, և ահա մէկը սկսում է կարդալ, իսկ միւսները հետաքրքրութեամբ հետևում են ընթերցանութեանը, երբեմն իրենց կողմից անելով պատասխան բացականչութիւններ. պէտք է ասել, որ խանութը գիւղի կէս-քան է, այդ տեղ են հաւաքւում երիտասարդները միմեանց հետ խօսելու, զուարճանալու, և այդ տեղ շատ անգամ վարժապետ խանութպանը սկսում է սիրելի վէպի ընթերցանութիւնը։

Այժմ, երբ այդ վէպի օրինակները շատ դժուարութեամբ կարելի է ձեռք բերել, միանգամայն ժամանակակից և նպատակայարմար է նրա տպագրութեան հարցի արծարծումը, աւելի ուշադրութեան արժանի է այն հանգամանքը, որ գրքի տպագրութիւնը կապուած պիտի լինի նրա երեսուն հինգ ամեայ յիշատակին։ Մասնաւոր անձինք ևս կարող են այդ գործը յանձն առնել և հեշտութեամբ կա-

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ — ԽՄԲԱԳԻՐ — ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱՏԻՊ, 6

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

Խմբագրության

Ա. Ղ. Ա. Ա. Ա

գահ Վոկչին հեռագրել է. «ոչջոյն Ձեզ և Ձեր ընկերներին՝ պատմական մեծ դէպքը աջողութեամբ գլուխ բերելու առթիւ. Իրերի նոր հաստատուն դրութիւն տեղծելով գուք ապահովեցիք երկրի ինքնագործադրութիւն ու գահի և ժողովրդի միութիւնը. Որովհետև գուք Սերբիան ազատեցիք անթիւ թշուառութիւններից, որ կառաջացնէին խնամակալութիւնն ու իւր գործերը, ուստի ես որպէս իմ վեհ որդուս հայրը, ուզում եմ Ձեզ իմ սրտագին շնորհաւորութիւններս»։

—Կ. Պօլսից Վիեննայի թերթերից մէկին գրում են, թէ Ռուսաց դեսպան՝ պ. Նելիդովին Մեծ նշանարքոսը իմաց արաւ, որ Սուլթանի կողմից շուտով լիագօր դեսպանութիւն է գնալու Լիւտուիա, բայց թէ ովքեր կլինեն այդ դեսպանութեան մէջ, յայտնի չէ։

—Գերմանական կայսրը Խաղիայի մայրաքաղաքում այցելելով նաև պապին, երկարատև առանձին խօսակցութիւն է ունեցել նրա հետ։ Ասում են, որ Լեօ ակցութեան նիւթը եղել է գլխաւորապէս այն զինուորական օրինագիծը, որ գերմանական կառավարութիւնը առաջարկում է ռայխստագին, բայց գեռ կուսակցութիւնները մեծ մասամբ հակառակ են գրան։ Եւ որովհետև կղերական կուսակցութիւնը ամենագօրեղն է Գերմանիայում, ուստի և կայսրը, ասում են, պապի միջոցով ուզում է ազդել այդ կուսակցութեան վրայ։ Բայց պապը, յայտնի բան է, առանց մեծ վճռումներ ստանալու մի այդպիսի քայլ չի անիլ, մանաւանդ որ ինքն էլ փրանսիասէր լինելով շատ լաւ գիտէ, որ զինուորական օրինագիծն ուղղուած է գլխաւորապէս Ֆրանսիայի դէմ։

—Բուլղարիայի իշխան պրինց Ֆերդինանդը Ֆլորենցիա էր ուղևորել անգլիական Թագուհուն այցելելու։ Նոյն նպատակով Ֆլորենցիա էր գնացել նաև իտալական Թագաւորը։ Միևնոյն տեղում երկու անգամ տեսակցութիւն են ունեցել Հումբերտ Թագաւորն ու պրինց Ֆերդինանդը։

ԹԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անյաոպնի ֆառը.—Անցեալները Հիւսիսային Ամերիկայի միացեալ նահանգներում Թոմ Կլիբստ անունով մի մարդ, որ երկար տարիներ բազմատեսակ ապարէքներում փորձել էր իւր այժերին գործադրութիւն գտնել և ամեն տեղ էլ անաջողութեան էր հանդիպել, մի անգամ միայն աջողութիւն. տասցաւ և այդ—իւր մահուամբ։ Ահա ինչպէս։

Նա յայտարարութիւններ է կպցնում քաղաքի ամեն կողմերում մի այսպիսի բովանդակութեամբ, թէ ինքը մտադիր է գաստիարակել Միացեալ-Նահանգներում հասարակական բարքի ապականութեան մասին և գաստիարակութեան վիճքին վճռել է... ինչ էք կարծում, ինչ... անհնազանդութեան գործել։ Հաւնում է որոշուած օրը, ամբողջ բազմութիւնը անհամբեր սպասում է գաստիարակութեան վարձատրին։ Գասախօսը վերջացնում է իւր առաջին, խնդրում է ներկայ եղողներին պատուել իւր... յաջարկաւորութեան հանդէսը և առջևնակով լիքը, վերջ է գնում իւր կեանքին։

Հանգուցեալի կարգադրութեան համաձայն իւր վերջին գասախօսութենից ստացուած 40,155 ռուբլի գումարը գրած է գրում իւր թաղման համար, իսկ հանդիսականներին էլ, յարգելով նրա վերջին կամքը, ներկայ են լինում թաղման հանդիսին և գագաղը ծաղիկներով ծածկում։

Խեղճը գոնէ մի անգամ աջողութիւն գտաւ իւր կեանքի մէջ—իւր մահուամբ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

«ՆՈՐ-ԴԱՐ Ա. Բ»-Ի
ՀԻՄՆԱԿԱՑԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 17 ապրիլ.—Հրատարակուած է—Ռուսահպատակներին արգելւում է օտար Թագաւորներից արտաքս պատուաւոր հիւպատոսներ կրել բացի այն դէպքից, երբ այդ Թոյլ է տրուած Կայսերական գործմանաւորութեամբ։

ԼՈՆԴՈՆ.—Կ. Պոլսից «Daily News»-ին հեռագրում են, որ ռուսաց դեսպանի խիստ ընդիմութեան պատճառով սուլթանը պրինց Ֆերդինանդին չի ընդունիլ։

ՊԱՐԻԶ.—Բոլոր լրագիրները հետեւեալ դէպքն են հաղորդում,—մարքիզ Բրեաէլը հետևելով Միշէլ Լֆբուսիի խորհուրդներին, սկսել է ցորենի շահագործութեամբ պարապել և 650,000 ֆրանկ կորուստ է ունեցել, որոնք Լֆբուսի գրպանն են մտել։ Այն ժամանակ Բրեաէլը պահանջել է նրանից, որ կամ զէնքով գոհացում տայ երեն և կամ մէկ միլիոն գոհի աղքատների օգտին։

Լֆբուսին վերջին առաջարկն է գերադասել։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Երկաթուղի և ծանր հետևանքութենից յետոյ երկի եալտայում վանճանեցաւ վոլո-Նովակալ գեներալ-ադիւտանտ Թատարգինը։

Արտաքին գործերի մինիստր Գերսն երկի արտաստմանից Յարսկոյէ-Սելո վերադարձաւ։

ԲԵԼԳՐԱԴ. Քաղաքական շրջաններում լուրեր են շրջում, որ գինուորական կողմից անակնկալ մի բան է սպասւում։ Եւ այժմ գեռ մանրամասնութիւնները յայտնի չեն։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 18 ապրիլ.—Բժշկական դեպարտամենտը Նովային սահմանից խոլերան չանցնելու համար՝ նախազգուշութեան միջոցներ է մշակում։

Առաջնորդած են մինիստրների մասնաժողովին հետևեալ հասարակութիւնների կանոնադրութիւնները՝ 1) մշտական արդիւնաբերական առևտրական հասարակութիւնների և 2) առաջ ապահովագրչական ընկ.։

«Нов. Врѣм.» իրև լուր հաղորդում է թէ ինժեները Գրոնսկին պետական երկաթուղիների վարչութեան նախագահին Սիբերում նեղաչափ երկաթուղի շինելու մի ծրագիր է ներկայացրել և թէ տեխնիկական ընկերութիւնն էլ է մտադիր նոյն հարցը զարթեցնելու։

«Бирж. Вѣд.»-հաղորդում է թէ երկաթուղիների գործերի դեպարտամենտում հաշտհատիկների գործերի տեսչութեան վերաբերութեամբ կըսկսուի շուտով տարբերի վերաքննութիւնը։ Դրան մասնակցում են՝ հացի առևտրի, երկրագործութեան, արդիւնաբերութեան և երկաթուղիների ներկայացուցիչները։

ՄԱՐԻՏԻՍ.—Թագուհի-տեզակալուհու երեկոյեան զբօսանքի ժամանակ՝ հրթռածի մէկը մօտենալով նրա կառքին, սկսեց զրգռիչ ազդակներ բարձրացնել. նրան բռնեցին։

Կ. ՊՕԼԻՍ.—Սուլթանն այսօր մասնաւոր ընդունելութիւն տուեց փրանսիացոց Ռալաւեա Վինէին, որը պատրաստում Ճաշին էլ ներկայ գտնուեց։ Ճաշին 36 մարդ էր հրաւիրուած ինչպէս նաև մեծ եալչքոսը և մինիստրները։ Երեկոյեան Փրանց-դեսպանատանը հացկերոյթ կար։ Փրանսիացոց սալաները մեկնում են միանգամայն հիացած սուլթանի ու բնակիչների արած ընդունելութենից։

ԲԵՐԼԻՆ 19 ապրիլ.—Ի նկատի ունենալով գերմանական բանակի մասին և բալաստակի կայացնելիք որոշումը, կայսրը չուսպենցնում է իւր Բերլին վերադարձը։

ՍՕՖԻԱ.—Այսօր ազգային մեծ ժողովի ընտրութիւնները կատարուեցան. հաղորդուած տեղեկութիւններն ապացոյց են կառավարչական կուսակցութեան կանդիտատների յաջողութեան։

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Պատային կառքերի երթևեկութիւնը Թազմա-վիրական տրակտի վրայ։

Թիֆլիսից հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքն ուղևորւում է առ. ժամը 8-ին, գիշերւայ Մլեթի կայարանում, վերադարձ հասնում է հետևեալ օրը, կէս օրից յետոյ ժամը 7-8-ին։

Եօթ հոգու տեղ ունեցող օմնիբուսն ուղևորւում է կէս օրից յետոյ ժամը 6-ին, առանց գիշերելու հասնում է հետևեալ օրը, կէս օրից յետոյ ժամը 7-8-ին։

Վերադարձով հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքն ուղևորվում է առ. ժամը 8-ին, գիշերում է Մլեթի կայարանում, Թիֆլիս է հասնում հետևեալ, օրը կէս օրից յետոյ, ժամը 7-8-ին։

Վեց հոգու տեղ ունեցող օմնիբուսն ուղևորւում է կէս օրից յետոյ ժամը 3-ին առանց գիշերելու հասնում է հետևեալ օրը, կէս օրից յետոյ ժամը 7-8-ին։

Անդրկովկասեան երկաթուղի

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բագու գալս է գնում առաւօտեան ժ. 9-ին 30 ր. և Բաքում հասնում է ե. րեկոյեան ժ. 9-ին 45 ր.։

Պոստային գնացքը Թիֆլիսից Բագու գալս է գնում ցերեկուայ ժ. 1-ին 20 րոպ.։

Պոստային գնացքը Թիֆլիսից Բաթում է երեկոյեան ժ. 6-ին 50 ր. և Բաքում հասնում է առաւօտեան ժ. 8-ին 15 ր.։

Մարդատար գնացքը Բաթումից Թիֆլիս գալս է գալիս առաւօտեան ժ. 9-ին 45 ր. և Թիֆլիս հասնում է երեկոյեան ժ. 9-ին 52 ր.։

Պոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս գնում է գիշերւայ ժ. 11-ին 25 ր. և Թիֆլիս է գալիս ցերեկուայ ժ. 12-ին 25 ր.։

Պոստային գնացքը Բաթումից Թիֆլիս գալս է գալս գիշերւայ ժ. 11-ին 10 ր. և Թիֆլիս հասնում է ցերեկուայ ժ. 5-ին 50 ր.

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մի հայ երիտասարդ քաջ հմուտ ֆրանսերէն լեզուի ցանկանում է ուսնենալ մի քանի դասեր։ Իմանալ «Նոր-Դար»-ի Լամբադրատունը։ 10—4

ԿԱՊՍԻՒԼՆԵՐ
ՄԱՏԻԿՕԻ ԿԱՊՍԻՒԼ ԵԻ Ը.
Capsles au Matico)
Պարիզի գեղագործների—Թոյլատրուած է Ռուսիայում։

Սոյն կապսիւլները պատրաստուած են Մատիկո և Կոպայ Բալզամի էսէնցիայից։ Նրանք պատած լինելով մածուկ կիզևով ոչ մի վատ համ կամ հոտ չեն ունենում։

Պահանջ Ռուսիայի գլխ. գեղատներում։

(M.) 18—12

ԲԺՇԿԱՊԵՏ ՔՈՒՉԱՐԵԱՆՑ

ընդունելութիւնը ցերեկուայ ժամը 8-ից մինչև 12-ը և երեկոյեան ժամը 6-ից մինչև 8-ը, վեներականկաշուի և ականջի հիւանդութիւնների համար։

Սոլոլակ, Սապովնայա փ., սեփ. տուն։

ՆՈՅՆ ՏԵՂՈՒՄ ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ ՎԱՆՆԱՆՆԵՐ

(Քաղաքից) շքեղ և առողջապահօրէն կահաւորուած։ 50—46

ԼՈՑՄ ՏԵՂՈՒՄ
և
Վաճառւում է բացառապէս կեդրոնական գրավաճառանոցում
ԻՍ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆՑԻ
ՀԱՑՈՑ ԳԻՐՔ
Բաղկացած 400 երեսից, և 8 վիմատիպ նկարներով. պատկերած է Սահակ-Մեսրովպեան մրցանակով։ Գինն է 1 ռ. 50 կ., գումարով գնողներին 15% զեղչ։
(Խմբ.) 30—30

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ
Հինգշաբթի 22 ապրիլի
Պ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԸ
Հայ դերասանական խմբի հետ կըտայ
„ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ“
Հեղ. Լերմոնտովի Թարգ. Ջանումեանի
Սկիզբն 8 ժ. երեկոյեան։
(421) 2—1։

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՑ

Քաղաքային վարչութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու ի գիտութիւն Թիֆլիս քաղաքի պ. պ. ընտրողներին, որ առաջիկայ 1893—1897 թթ. քառամեակի համար քաղ. խորհրդի անդամները ընտրելու ընտրողական ժողովը տեղի կունենայ առաջիկայ 16-ին մայիսի և թէ այս ապրիլի 16-ից Քաղաքային Վարչութիւնն ընդունում է ընտրողների կողմից իրաւասու առաջարկելի կանդիդատների ցուցակները։

Կանդիդատների ցուցակների և ընդունելութեան ընդհանրապէս ընտրութեան կատարման վերաբերեալ մանրամասնութիւնները, ընտրողական ժողովը մանելու համար տոմսերը և կանդիդատներ առաջարկելու համար տպագրուած թղթերը արւում են Քաղաքային Վարչութեան մէջ ապրիլի 16-ից սկսած պարապմանց օրերին և ժամերին։
(227) 3—2

M. 36—36

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET CETIE

ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„Ն. ՊԱՔԻԷ ԵՒ Ը՝ՆԿ.“

Կանոնաւոր և ուղիղ երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ, յունուարից սկսած և ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՄԱՐՍԷՅԼ։

Բաթումից Մարսէլլ գնալիս մտնում է, Տրապիզոն, Սամսոն և Կ. Պոլիս քաղաքները։

Բաթումից Պարից ուղիղ հաղորդակցութեան տոմսակները սովորական գնով։

Բաթումից մեկնում է՝

Ապրիլի 7 ին (19-ին ապրիլի)	շոգենաւ	«Մինգրէլիա»	Նաւապետ՝	Ժիրուէն
» 21 (3 մայիսի)	»	«Անատոլիա»	»	Գարրիգ
մայիսի 5,(17)	»	«Սերկասսի»	»	Բոշէ
» 19,(31)	»	«Մինգրէլիա»	»	Ժիրուէն
Յունիսի 2,(14)	»	«Անատոլիա»	»	Գարրիգ
» 16,(28)	»	«Սերկասսի»	»	Բոշէ

և այդպէս երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 2-ին կէսօրւայ։

Տեղեկութիւններ ստանալ ցանկացողները, թող բարեհաճեն դիմել հետևեալ գործակալներին։

Բաթումում—պ. ԳԱՐԱՆԻՕՆԻՆ, Նաւթերեժնայա։

Թիֆլիսում պ. ՎԻԿՏՈՐ ԴԱՐՆՈՅԻՆ, Հայոց փողոց, տուն նախկին գեներալ Տէր-Առաքելեանցի.

Բաթումում—պ. Սամուէլ Փիլդարեանին, Կոնսուլական հրապարակ։

Նովոռոսիսկում—պ. ԼՈՒԻ ՌԵՆՈՅԻՆ։

Զիկագոյի ցուցահանդէսին գնալ ցանկացողները կարող են ստանալ մանրամասն տեղեկութիւններ թէ ճանապարհի ծախքի և թէ Հասրից շոգենաւի մեկնելու ժամանակի մասին։
(220) 10—5.

Дозволено цензурою. Тифлисъ 20-го апрѣля 1893 г. Տպարան «Կաւկազ»-ի Типографія „Кавказъ“ Гол. пр. домъ Читахова.